

P O V E L J A O Z E M L J I

P r e a m b u l a

Nalazimo se u kritičnom trenutku Zemljine povijesti, vremenu kad čovječanstvo mora odabrati svoju budućnost. Budući da svijet postaje sve povezaniji i lomljiviji, budućnost istodobno predstavlja veliku opasnost i veliko obećanje. Kako bismo mogli napredovati moramo shvatiti da uza svu veličanstvenu raznolikost kultura i oblika života jesmo jedna ljudska obitelj i jedna zajednica na Zemlji koja dijeli istu sudbinu. Moramo se povezati kako bismo stvorili održivo globalno društvo utemeljeno na poštivanju prirode, općih ljudskih prava, gospodarske pravde i kulture mira. Za ostvarenje tog cilja neophodno je da mi, narodi Zemlje, obznanimo odgovornost jedni prema drugima, prema široj zajednici života i budućim naraštajima.

Zemlja, naš dom

Čovječanstvo je dio ogromnog svemira koji se razvija. Zemlja, naš dom, oživljena je jedinstvenom životnom zajednicom. Sile prirode čine egzistenciju zahtjevnom i nesigurnom pustolovinom, ali Zemlja osigurava uvjete neophodne za evoluciju života. Sposobnost obnove životne zajednice i blagostanje čovječanstva ovise o očuvanju zdrave biosfere sa svim njezinim ekološkim sustavima, bogatom raznovrsnošću biljaka i životinja, plodnim tlom, čistom vodom i čistim zrakom. Globalni okoliš i njegovi ograničeni izvori zajednička su briga svih ljudi. Zaštita Zemljine vitalnosti, raznolikosti i ljepote sveta je obveza.

Globalna situacija

Prevladavajući oblici proizvodnje i potrošnje uzrokuju uništavanje okoliša, iscrpljivanje izvora i masovno istrebljenje vrsta. Zajednice su narušene. Dobrobiti od razvoja ne dijele se pravedno, a jaz između bogatih i siromašnih proširuje se. Nepravda, siromaštvo, neznanje i nasilni sukobi rašireni su posvuda te uzrokuju veliku patnju. Dosad neviđen porast ljudske populacije preopteretio je ekološke i društvene sustave. Ugroženi su temelji globalne sigurnosti. Ova su kretanja pogubna - ali nisu neizbježna.

Predstojeći izazovi

Izbor je na nama: stvoriti globalno partnerstvo kako bi brinuli za Zemlju i jedni za druge, ili riskirati vlastito uništenje raznolikosti života. Potrebno je temeljito promijeniti naše vrijednosti, ustanove i način života. Moramo shvatiti da nakon što zadovoljimo naše osnovne potrebe, ljudski razvoj znači prije svega više biti, a ne više imati. Posjedujemo znanje i tehnologiju kojima možemo skrbiti za sve i smanjiti naš utjecaj na okoliš. Pojava globalnog civilnog društva stvara nove mogućnosti za izgradnju demokrataskog i humanog svijeta. Ekološki gospodarski, politički, društveni i duhovni izazovi koji leže pred nama međusobno su povezani te zajednički možemo iznaći inkluzivna rješenja.

Opća odgovornost

Kako bismo ostvarili ove težnje moramo odlučiti živjeti s osjećajem opće odgovornosti, poistovjećujući se s cijelom zemaljskom zajednicom kao i s našim lokalnim zajednicama. Mi smo istodobno građani različitih zemalja i građani jednog svijeta u kojem su lokalno i globalno povezani. Svatko snosi dio odgovornosti za sadašnje i buduće blagostanje ljudske obitelji i šireg živog svijeta. Duh ljudske solidarnosti i srodstva sa svim oblicima

života jača kad živimo s osjećajem dubokog poštovanja za misterij postojanja, sa zahvalnošću za dar života i poniznošću u pogledu položaja u prirodi.

Žurno nam je potrebna zajednička vizija osnovnih vrijednosti koja će predstavljati temelj za svjetsku zajednicu u nastajanju. Stoga zajednički i ispunjeni nadom utvrđujemo slijedeća načela održivog načina života kao opći standard po kojemu se može ravnati i procjenjivati vladanje svakog pojedinca, organizacije, poslovne tvrtke, vlade i transnacionalne ustanove.

Na č e l a

I. Poštivanje i skrb za zajednicu života

1. Poštivati Zemlju i život u svoj njegovoj raznolikosti

- a. Shvatiti da su sva bića međuzavisna i svaki oblik života dragocjen bez obzira na njegovu korist za ljudska bića.
- b. Učvrstiti vjeru u urođeno dostojanstvo svih ljudskih bića te u intelektualni, umjetnički, etički i duhovni potencijal čovječanstva.

2. Brinuti za zajednicu života s razumijevanjem, suosjećanjem i ljubavlju

- a. Prihvatiti da uz pravo posjedovanja, upravljanja i uporabe prirodnih resursa dolazi dužnost sprječavanja oštećenja okoliša te zaštite ljudskih prava.
- b. Potvrditi da s većom slobodom, znanjem i moći dolazi veća odgovornost za promicanje općeg dobra.

3. Graditi demokratska društva koja su pravedna, participativna, održiva i mirotvorna

- a. Osigurati da zajednice na svim razinama jamče ljudska prava i temeljne slobode te omogućiti svakome da ostvari svoj puni potencijal.
- b. Promovirati društvenu i gospodarsku pravdu, omogućujući svima da ostvare i osiguraju dobronamjerno održavanje koje je ekološki odgovorno.

4. Osigurati Zemljino obilje i ljepotu za sadašnje i buduće naraštaje

- a. Prihvatiti da je sloboda djelovanja svakog naraštaja određena potrebama budućih naraštaja.
- b. Prenositi budućim naraštajima vrijednosti, tradicije i ustanove koje podržavaju dugoročni procvat ljudskih i ekoloških zajednica na Zemlji.

Za ispunjenje ovih četiriju velikih obveza neophodno je slijedeće:

II. Ekološki integritet

5. Zaštititi i obnoviti integritet ekoloških sustava posvećujući osobitu pozornost biološkoj raznolikosti i prirodnim procesima koji održavaju život

- a. Usvojiti na svim razinama planove i propise o održivom razvoju koji očuvanje i obnovu okoliša čine sastavnim dijelom svih razvojnih inicijativa.
- b. Uspostaviti i čuvati održive prirodne rezervate i rezervate biosfere, uključujući nenastanjene predjele i morska područja, kako bi se zaštitili sustavi koji podržavaju život na Zemlji, održala biološka raznolikost i očuvalo naše prirodno nasljeđe.
- c. Promicati oporavak ugroženih vrsta i ekosustava.

- d. Nadzirati i iskorijeniti neizvorne ili genetski izmijenjene organizme štetne za autohtone vrste i okoliš te spriječiti stvaranje takvih štetnih organizama.
- e. Upravlјati uporabom obnovljivih izvora kao što su voda, tlo, šumski proizvodi i morski život na načine kojima se ne prelazi njihova stopa obnovljivosti te se štiti zdravlje ekosustava.
- f. Upravlјati vađenjem i uporabom neobnovljivih izvora kao što su minerali i fosilna goriva na načine kojima se njihovo iscrplјivanje svodi na najmanju moguću mjeru i ne nanosi šteta okolišu.

6. Sprječavanje uništavanja okoliša kao najbolja metoda njegove zaštite, a ako je znanje o tome ograničeno, primjena pristupa predostrožnosti

- a. Poduzimati akcije da se izbjegne mogućnost ozbiljnog ili nepopravljivog oštećenja okoliša čak i kad su znanstvene spoznaje o tome nepotpune ili nejasne.
- b. Staviti teret dokaza na one koji tvrde da predložena aktivnost ne će izazvati značajnu štetu za okoliš te učiniti počinitelje štete pravno odgovornima za oštećenja okoliša.
- c. Osigurati da se pri odlučivanju uzimaju u obzir sveukupne, dugoročne, neizravne, dalekosežne i globalne posljedice ljudskih aktivnosti.
- d. Sprječati onečišćavanje bilo kojeg dijela okoliša i ne dopustiti nagomilavanje radioaktivnih, toksičnih ili drugih opasnih tvari.
- e. Izbjegavati vojne aktivnosti koje oštećuju okoliš.

7. Prihvatiti načine proizvodnje, potrošnje i reprodukcije koji štite Zemljine regenerativne sposobnosti, ljudska prava i dobrobit zajednice

- a. Smanjiti uporabu, ponovno upotreblјavati te reciklirati materijale koji se koriste u sustavima proizvodnje i potrošnje te osigurati asimilaciju preostalog otpada putem ekoloških sustava.
- b. Energiju koristiti štedljivo i djelotvorno, oslanjajući se sve više na obnovljive izvore kao što su sunce i vjetar.
- c. Promicati razvoj, primjenu i pravednu raspodjelu ekološki prihvatljivih tehnologija.
- d. Uključiti sve ekološke i društvene troškove proizvoda i usluga u njihovu prodajnu cijenu te omogućiti potrošačima da prepoznaju proizvode koji zadovoljavaju najviše društvene i ekološke standarde.
- e. Osigurati opći pristup zdravstvenoj skrbi koji potiče reproduktivno zdravlje i odgovornu reprodukciju.
- f. Prihvatiti životne stilove koji naglašavaju kvalitetu života i materijalnu dostatnost u svijetu koji ima svoja ograničenja.

8. Unaprjeđivati proučavanje ekološke održivosti i promicati otvorenu razmjenu i široku primjenu stečenog znanja

- a. Podržavati međunarodnu znanstvenu i tehničku suradnju za održivost, posvećujući osobitu pozornost potrebama zemalja u razvoju.
- b. Prepoznati i očuvati tradicionalna znanja i duhovnu mudrost u svim kulturama koje pridonose zaštiti okoliša i ljudskom blagostanju.
- c. Osigurati da informacije od ključne važnosti za ljudsko zdravlje i zaštitu okoliša, uključujući informacije iz genetike, ostanu dostupne javnoj sferi.

III. Društvena i gospodarska pravda

9. Iskorijeniti siromaštvo kao etički, društveni i ekološki imperativ

- a. Jamčiti pravo na pitku vodu, čist zrak, sigurnu prehranu, nezagađeno tlo, krov nad glavom i sigurne higijenske uvjete osiguranjem potrebnih nacionalnih i međunarodnih sredstava.
- b. Osnaživati svako ljudsko biće obrazovanjem i potrebnim sredstvima da si osigura održiv životni standard te omogućiti socijalnu sigurnost i sustave socijalnog osiguranja za one koji nisu u stanju uzdržavati sami sebe.
- c. Afirmirati zanemarene, zaštititi ranjive, služiti onima koji pate i omogućiti im da razviju svoje sposobnosti i ostvare svoje težnje.

10. Osigurati da gospodarske aktivnosti i ustanove na svim razinama promiču ljudski razvoj na pravedan i održiv način

- a. Promicati pravednu raspodjelu bogastva unutar pojedinih zemalja i između njih.
- b. Povećati intelektualne, financijske, tehničke i društvene resurse zemalja u razvoju i osloboditi ih njihova tegobnog međunarodnog duga.
- c. Osigurati da sva trgovina podržava održivu uporabu resursa, zaštitu okoliša i napredne radne standarde.
- d. Zahtjevati od multinacionalnih korporacija i međunarodnih financijskih organizacija da transparentno djeluju u cilju javnog dobra te ih držati odgovornima za posljedice njihovih aktivnosti.

11. Potvrditi ravnopravnost i jednakost spolova kao preduvjet održivog razvoja te osigurati opći pristup obrazovanju, zdravstvenoj skrbi i gospodarskim mogućnostima

- a. Osigurati ljudska prava žena i djevojčica te stati na kraj svakom nasilju nad njima.
- b. Promicati aktivnu participaciju žena u svim aspektima gospodarskog, političkog, civilnog, društvenog i kulturnog života kao potpunih i ravnopravnih partnera, donositelja odluka, vođa i korisnika povlastica.
- c. Jačati obitelji te omogućiti sigurnost i brižnu skrb svim članovima obitelji.

12. Podržati prava svih, bez diskriminacije, na prirodno i društveno okruženje koje potvrđuje ljudsko dostojnstvo, tjelesno zdravlje i duhovno blagostanje, uz posvećivanje osobite pozornosti pravima starosjedilačkog stanovništva i manjina

- a. Ukinuti diskriminaciju u svim oblicima, kao što je ona temeljena na rasi, boji kože, spolu, spolnoj orijentaciji, religiji, jeziku te nacionalnom, etičkom ili društvenom podrijetlu.
- b. Potvrditi prava starosjedilačkih naroda na njihovo vjerovanje, znanje, zemlju i resurse te njihovu s time povezanu praksu održivog načina življenja.
- c. Poštivati i podržavati mlade ljude naših zajednica, omogućujući im da ispunjavaju svoju bitnu ulogu u stvaranju održivih društava.
- d. Zaštititi i obnoviti znamenita mjesta od kulturne i duhovne važnosti.

IV. Demokracija, nenasilje i mir

13. Jačati demokratske ustanove na svim razinama te osigurati transparentnost i odgovornost u upravljanju, inkluzivnu participaciju u odlučivanju te pristup pravdi

- a. Podržati pravo svih da primaju jasne i pravovremene informacije o ekološkim pitanjima te svim razvojnim planovima i djelatnostima koje mogu utjecati na njih ili u kojima imaju svoje interese.
- b. Podržati lokalno, regionalno i globalno civilno društvo te promicati osmišljenu participaciju svih zainteresiranih pojedinaca i organizacija u odlučivanju.
- c. Zaštititi prava na slobodu mišljenja, izražavanja, mirnog okupljanja, udruživanja i neslaganja.
- d. Uspostaviti djelotvoran pristup upravnim i neovisnim sudskim postupcima, uključujući pravne lijekove te naknadu za oštećenje okoliša i prijetnju takve štete.
- e. Uklanjati korupciju u svim javnim i privatnim ustanovama.
- f. Jačati lokalne zajednice, omogućavajući im da skrbe za svoj okoliš, te prenijeti odgovornost za zaštitu okoliša na one razine vlasti koje je mogu najdjelotvornije ispuniti.

14. Integrirati znanja, vrijednosti i vještine potrebne za održivi način života u formalno obrazovanje i cjeloživotno učenje

- a. Osigurati svima, osobito djeci i mladima, obrazovne mogućnosti koje ih osnažuju za aktivni doprinos održivom razvoju.
- b. Promicati doprinos umjetnosti te humanističkih i prirodnih znanosti obrazovanju za održivost.
- c. Jačati ulogu masovnih medija u podizanju svijesti o ekološkim i društvenim izazovima.
- d. Prepoznati važnost moralnog i duhovnog obrazovanja za održivi način života.

15. Odnositi se prema svim živim bićima s poštovanjem i obzirnošću

- a. Spriječiti okrutnost prema domaćim životinjama i zaštititi ih od patnje.
- b. Zaštititi divlje životinje od metoda lova, hvatanja u stupicu i ribolova koje uzrokuju izrazitu, dugotrajnu ili nepotrebnu patnju.
- c. Izbjeći ili u najvećoj mogućoj mjeri onemogućiti hvatanje ili uništavanje vrsta koje nisu cilj lova ili ribolova.

16. Promicati kulturu snošljivosti, nenasilja i mir

- a. Promicati i podržavati međusobno razumijevanje, solidarnost i suradnju među svim narodima te unutar pojedinih zemalja i između njih.
- b. Primijeniti sveobuhvatne strategije za sprječavanje nasilnih sukoba te koristiti suradnju prilikom upravljanja i rješavanja ekoloških sukoba i drugih sporova.
- c. Demilitarizirati sustave nacionalne sigurnosti do razine obrane koja ne upućuje izazov drugima i prenamijeniti vojne resurse u mirovne svrhe, uključujući ekološku obnovu.
- d. Ukinuti nuklearno, biološko i toksično oružje te drugo oružje za masovno uništenje.
- e. Osigurati da korištenje orbitalnog i otvorenog svemira podržava zaštitu okoliša i mir.
- f. Shvatiti da je mir sveukupnost koju stvaraju ispravni odnosi sa samim sobom, drugim ljudima, drugim kulturama, drugim oblicima života, Zemljom i širom cjelinom koje su svi dio.

Put naprijed

Kao nikad dosad u povijesti zajednička sudbina poziva nas da krenemo u potragu za novim početkom. Ta je obnova obećanje sadržano u načelima Povelje o Zemlji. Za ispunjenje toga obećanja moramo se posvetiti usvajanju i promicanju vrijednosti i ciljeva Povelje.

To iziskuje promjenu uma i srca. Iziskuje novi osjećaj globalne međuovisnosti i opće odgovornosti. Moramo maštovito razvijati i primjenjivati viziju održivog načina života na lokalnoj, nacionalnoj, regionalnoj i globalnoj razini. Naša kulturna raznolikost dragocjeno je nasljeđe i različite kulture naći će vlastite posebne načine ostvarenja vizije. Moramo produbiti i proširiti globalni dijalog koji je potaknuo stvaranje Povelje o Zemlji, jer imamo puno za naučiti iz neprestanog zajedničkog traganja za istinom i mudrošću.

Život često podrazumijeva napetosti između važnih vrijednosti. To može značiti donošenje teških izbora. Međutim, moramo naći načine uravnoteženja različitosti i jedinstva, očuvanja slobode i zajedničkog dobra, kratkoročnih i dugoročnih ciljeva. Svaki pojedinac, obitelj, organizacija i zajednica imaju za odigrati važnu ulogu. Umjetnost, znanost, religije, obrazovne ustanove, mediji, poslovni svijet, nevladine udruge i vladajuće strukture svi su pozvani da ponude vodstvo. Partnerstvo vlasti, civilnog društva i poslovnog svijeta od posebne je važnosti za djelotvorno upravljanje.

U svrhu izgrađivanja održive globalne zajednice, zemlje svijeta moraju obnoviti svoj zavjet dan Ujedinjenim narodima, ispuniti svoje obveze po postojećim međunarodnim sporazumima i podržati primjenu načela Povelje o Zemlji putem međunarodnog pravno obvezujućeg instrumenta o okolišu i razvoju.

Neka naše vrijeme bude zapamećeno po buđenju novog poštovanja za život, čvrstoj rješenosti za postizanjem održivosti, ubrzanju borbe za pravdu i mir te radosnom slavljenju života.

Izvor: www.EarthCharter.org

Obradio, preveo i prilagodio:

Nijaz Deleut Kemo, koordinator,

Eko Centar "Charles Darwin", pp 34., Novi Vinodolski, 51250 HRVATSKA

Korektor:

Barbara Kalanj Butković, ravnateljica,

Narodna čitaonica i knjižnica, Trg Vinodolskog zakona 1., Novi Vinodolski 51250

HRVATSKA